

Rozhovory o živote 14

Michail Veličko

kandidát ekonomických vied.

Video s českými titulkami: [TU](#)

OBSAH: Ekonomická bezpečnosť | Definícia ekonomickej bezpečnosti | Širší zmysel ekonomickej bezpečnosti | Ekonomická bezpečnosť štátu a spoločnosti, nie je to isté | Matematický popis makroekonomického systému | Evidencia produkcie v cenovej forme | Koľko potrebujeme v obehu peňazí | Prietrž ekonomiky

Ekonomická bezpečnosť

MV: Dnes budeme hovoriť o ekonomickej bezpečnosti. Realita je taká, že absolútna väčšina ľudí hodnotí kvalitu riadenia štátu podľa kúpnej sily svojej výplaty, podľa toho, čo je na pultoch v obchodoch a čo si tam za ňu môžu nakúpiť. A všetko ostatné, čo sa týka ideí sociálneho významu, filozofie, nie je z ich pohľadu aktuálne. Preto je z celého cyklu prednášok táto beseda pre mnohých tá najaktuálnejšia, lebo sa bude týkať ekonomických otázok.

Začnem citátom z knihy „Štyridsať rokov vo vláde“. Jej autorom je Nikolaj Konstantinovič **Bajbakov**, ktorý strávil viac ako 20 rokov vo funkcii *predsedu Úradu štátneho plánovania ZSSR*. Na strane č. 228 je napísané:

... ak by mi v čase, keď som bol predsedom Úradu štátneho plánovania, povedali: „Súdruh Bajbakov, ukončil si rok emisiou vo výške 20 miliárd rubľov, ktorá nie je krytá tovarovou produkciou!“, tak by som sa asi zbláznil. Za Stalina by ma v takom prípade obvinili zo záškodníctva, a ak by ma nezastrelili hneď, tak by som určite skončil v pracovnom tábore. A dnes sa niečo také nazýva – cenou za prechod na trhovú ekonomiku ...

Zďaleka sa nechystám idealizovať *plánovanú ekonomiku Sovietskeho zväzu*. Ani si nemyslím, že ak by sa Sovietsky zväz zachoval a Úrad štátneho plánovania by pokračoval vo svojej práci na základe rovnakej vedeckej metodológie ako v minulosti, tak by sme dnes boli prekvitajúcou veľmocou. Neboli by sme, pretože *nie všetko bolo v poriadku z hľadiska používanej vedeckej metodológie, plánovania, a ostatných etáp plnej funkcie pri riadení ekonomiky ZSSR*. Preto, naozaj, k obdobiu začiatku perestrojky/prestavby všetko, čo sa masovo vyrábalo v ZSSR, počnúc 3-kopejkovou zošívачkou a končiac prototypmi vojenskej techniky, poväčšine nejakým spôsobom zaostávalo za parametrami zahraničných analógov. Druhou vecou bolo, že v zahraničí sa nevyrábalo všetko (čo v ZSSR), preto niektoré unikátne prototypy zaostávať ani nemohli, keďže ich analógov v zahraničí nebolo.

Teraz už žijeme v inej dobe a to, čo povedal Bajbakov zostalo v minulosti. Teraz nám predstavitelia Centrálnej banky a Ministerstva ekonomického rozvoja rozprávajú, že Centrálna banka brzdí peňažnú masu a obmedzuje jej rast, lebo sa obáva rastu inflácie. Že úrokové sadzby sú vysoké, lebo je vysoká inflácia.

Chcel by som ale dostať odpoveď na inú otázku... Ak by Centrálna banka neobmedzovala peňažnú masu, vykonávala by emisiu a investovala by emitované peniaze do rozvoja reálneho sektoru tak, aby vytvorila nové výrobné kapacity, obnovovala tie existujúce, tak by vo výsledku získala nejakú novú produkciu, ktorá tu v súčasnosti nie je. Keby existencia tejto produkcie umožnila spoločnosti zvýšiť kvalitu jej života, malo by to vplyv na infláciu alebo nie?

To je len jedna z mnohých otázok, na ktorú ekonómovia z Ruskej akadémie vied, ani predstavitelia Centrálnej banky nedokážu v princípe odpovedať. Budeme sa teda musieť začať zaoberať tým, čo svojho času neurobil **Lifšic**¹ a to — vynasnažiť sa pochopiť, čo je to vlastne ekonomika a ako funguje.

Žijeme na základe *kolektívnej práce*. Nie leďakej práce, ale profesionálnej a špecializovanej. A na to, aby všetko fungovalo dobre, treba túto *spoločenskú deľbu práce* nejako riadiť. Pretože blahobyť všetkých a každého, to nie je len výroba. Je to aj prerozdelenie vyrobenej produkcie, regulácia dostupu k prírodným zdrojom — jak pre výrobcov tak aj pre spotrebiteľov konečného produktu, a mnoho ďalšieho. Zatiaľ čo v stredoveku existovala ekonomická bezpečnosť rodiny a človeka, keď poľnohospodárstvo bolo prakticky sebestačným systémom v aspekte výroby a spotreby, a kvalita života bola podmienená vlastnou prácou, bez akýchkoľvek výhovoriek že štát funguje dobre či zle — tak dnes akokoľvek vysoký profesionalizmus v ktorejkoľvek sfére činnosti môže byť znehodnotený tým, že príde nejaký ďalší **Gajdar**² a začne vykonávať nejaké ďalšie „reformy“. A tieto reformy budú rovnako nezmyselné a škodlivé, ako tie z 90-tych rokov, ktoré sa nakoniec prejavili v ekonomickej genocíde, za ktorú sa zatiaľ nikto nezodpovedal. A vyzerá to tak, že sa ani zodpovedať nebude.

Keď nám tvrdia, že skrachovali len neefektívne výroby, tak je to drzá lož! — Pretože sovietsky letecký a vesmírny priemysel, rybárska priemyselná flotila aj obchodná flotila — boli v „sovietskych“ časoch plne na svetovej úrovni a v mnohých prípadoch boli lídrami. Napríklad vrtuľníky naprojektované v Sovietskom zväze v 60-tych rokoch sú doteraz najlepšimi vrtuľníkmi na svete, ktoré nemajú obdobu. Ich modernizácia prebieha iba z hľadiska obnovy prístrojového vybavenia a náhrady starých motorov za novšie, dokonalejšie. Napriek tomu **Mil**ovu firmu³ v období reforiem dostali na pokraj bankrotu. Preto, vzniká veľké množstvo otázok.

Definícia ekonomickej bezpečnosti

Ničmenej, problematika ekonomickej bezpečnosti je jednou z tém, ktorá obsahuje najviac jalovej grafománie. Existuje množstvo definícií okolo toho, čo je to ekonomická bezpečnosť. Rôzni autori uvádzajú rôzne definície. Realita je však taká, že ani jednu z týchto definícií nemožno použiť v praktickej politike, pretože vychádzajú z ekonomických teórií, ktoré sú nekonzistentné z hľadiska riadenia a metrológie.

Ak chápeme, že *zabezpečenie ekonomickej bezpečnosti je úlohou riadenia*, tak na základe Dostatočne všeobecnej teórie riadenia (DVTR) možno definovať pojem **informačno-algoritmická bezpečnosť riadenia**. Pod týmto pojmom sa rozumie — *schopnosť dosahovať vytýčené ciele riadenia s prijateľnou úrovňou kvality riadenia v podmienkach ovplyvňovania riadiaceho procesu prostredníctvom cieleného rušenia zvonku*, to jest:

- *Aktivita protivníkov danej koncepcie riadenia, pridržavajúci sa inej koncepcie riadenia.*
- *Vplyv šumov vlastného systému riadenia a objektu riadenia.*
- *Vplyvu rôznych živelných faktorov.*

Je to teda riadiaca úloha.

Širší zmysel ekonomickej bezpečnosti

Pri takomto prístupe k zabezpečeniu *ekonomickej bezpečnosti* spoločnosti a štátu sa jedná o čiastkový prípad *informačno-algoritmickéj bezpečnosti riadenia*, celkovo. A ak je

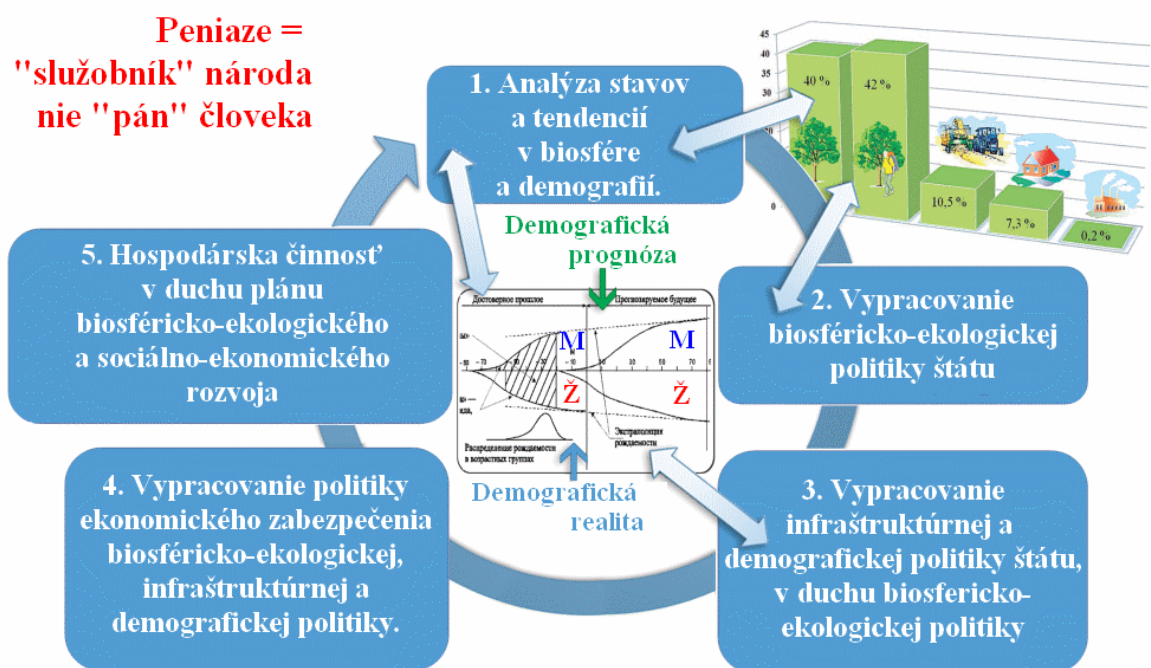
¹ Alexander Jakovlevič Lifšic, 1946, rus. ekonóm.

² Jegor Timurovič Gajdar, 19.3.1965, † 16.12.2009, ekonóm a politik.

³ Moskovský vrtuľníkový závod, ktorý založil v roku 1947 sovietsky konštruktér [Michail Mil](#).

v ekonomickom aspekte zaistená informačno-algoritmická bezpečnosť štátneho riadenia, potom za určitých dodatočných podmienok môže byť zabezpečená ekonomická bezpečnosť všetkých členov spoločnosti, ktorí sú mravne a eticky pripravení čestne sa zúčastňovať spoločenskej deľby práce.

Model objektívne nevyhnutného cyklu organizácie štátneho riadenia

Ak sa vrátíme k tomu obrázku, na ktorom bol zobrazený *cyklus riešenia čiastkových úloh*, tak **ekonomickú bezpečnosť spoločnosti a štátu možno posudzovať v širšom aj v užšom zmysle**. Rozdiel bude v tom, že pri posudzovaní ekonomickej bezpečnosti v širšom zmysle budeme potrebovať súbor kritérií, ktoré sa budú skladať z troch skupín:

1. **Fyzikálno-geografické**, opisujúce stabilitu biocenóz.
2. **Demografické** — opisujúce indikátory zdravotno-biologického stavu obyvateľstva a kultúrneho stavu obyvateľstva (úroveň vzdelanosti, etické parametre). A tiež počet obyvateľov a charakteristiky migrácie ľudí v hraniciach štátu, ktoré môžu byť podmienené jak fyzikálno-geografickými, tak aj ekonomickými dôvodmi.
3. Ale aj čisto **ekonomické kritériá**, ktoré charakterizujú výrobo-spotrebiteľský systém spoločnosti, vonkajšiu obchodnú bilanciu a niektoré parametre finančného systému.

Pravidelne (*takmer každý deň*) počúvame v prehľade správ nejaké informácie o tom, čo sa deje na burzách. Zaujímalo by ma, aký majú tieto burzové indikátory vzťah k tomu, či výhľadovo v budúcnosti prejde vidiecka učiteľka z kategórie spotrebných štandardov, ktorá je teraz pre ňu charakteristická, do nejakej vyššej?

Auditórium: Asi žiadny.

MV: Realita je taká, že nám podsúvajú rôzne čísla, ktoré absolútne nesúvisia s reálnymi parametrami, ktoré ekonomiku charakterizujú. Ak sa budeme baviť o výrobe, tak aké

parametre sú dôležité v záujme spoločnosti? Po prvé je to nomenklatúra⁴ tej produkcie, ktorá je naozaj nevyhnutná k tomu, aby spoločnosť žila a rozvíjala sa v nadväznosti pokolení. Ďalej ku každej takejto položke v zozname:

- Koľko sa jej vyrába.
- Koľko sa importuje.
- Aký to má vzťah k potrebám spoločnosti, ako takej.

Ak sa budeme baviť o efektívite ekonomického systému, tak prideme ešte k ďalším ukazovateľom, ktoré charakterizujú *produktivitu práce*, teda koľko produkcie sa vyrobí v prepočte na jedného zamestnaného buď v celej spoločnosti, alebo v konkrétnom výrobnom odvetví. Keď sa vrátíme k sovietskym časom, tak vtedy Hlavný štatistický úrad ZSSR takéto informácie pravidelne zverejňoval. Teraz ich nezverejňuje nikto. A zaujímavé je aj to, že sa o nich nezaujímajú ani poslanci Štátnej dumy pri čítaní výročných vládnych správ o dosiahnutých úspechoch.

Úspechy sú to ale také, že s výhovorkou na to, že štát sa ešte nespamätal z následkov krízy v r. 2008, naša ekonomika sa rozvíja pomaly, prípadne stagnuje. A odpovedať na otázky, čo sa v ekonomike deje, je veľmi problematická vec, pretože tie ukazovatele rastu, ktoré občas ohlasujú, sú uvádzané v rozmedzí štatistickej chyby pri zbere ekonomických údajov. A my by sme si predsa želali, aby sa náš štát rozvíjal.

Preto pojem „**ekonomická bezpečnosť štátu**“ (v širšom zmysle) predpokladá:

- **zaistenie jeho ekonomickej bezpečnosti v užšom zmysle, pri splnení kritérií z fyzikálno-geografickej a demografickej skupiny.**

A „**ekonomickú bezpečnosť štátu**“ (v užšom zmysle) možno definovať ako:

- **schopnosť hospodárskeho systému štátu zabezpečiť svoju vonkajšiu i vnútornú politiku všetkými druhmi prírodného bohatstva a produkcie s prijateľnou úrovňou spotrebného dostatku, na základe vlastného výrobného potenciálu a v súčinnosti s vonkajšími hospodárskymi subjektmi, v podmienkach cielene kladeného odporu zo strany geopolitických protivníkov a konkurentov, a vplyvu živelných faktorov, teda nekontrolovateľných prírodných a vnútrosociálnych faktorov.**

Je to dlhá a obsažná definícia... Ničmenej, ide o úlohu riadenia, ktorá môže byť pochopená.

Ekonomická bezpečnosť štátu a spoločnosti, nie je to isté

Jednako, „**ekonomická bezpečnosť štátu**“ a „**ekonomická bezpečnosť spoločnosti**“ **nie je jedno a to isté**. Prečo? Pretože štát môže byť svojím charakterom — oligarchický, a potom sú vládnci oligarchovia prijateľnými len v prípade, ak uspokojujú ekonomické potreby spoločnosti len minimálne, podľa princípu „čo zostane“. Avšak toto spoločnosti nezaručuje do budúcnosti jej bezpečnosť, pretože „minimum“ neumožňuje deťom získať potrebné vzdelanie a rodičia nemajú čas, aby vychovávali svoje deti, pretože sú nútení pracovať od svitu do mrku za pár šupiek. Oligarchický štát nemusí byť suverénnym, t.j. môže pracovať na záujmy zahraničných politických síl, vo vzťahu ku ktorým je obyvateľstvo daného štátu iba ekonomickým zdrojom a výdavky na zaopatrenie tohto zdroja (réžia) musia byť tiež minimálne. No keďže zahraničný vykorisťovateľ má záujem na stabilite (udržateľnosti) svojho vykorisťovania, musí preto zabezpečiť *ekonomickú bezpečnosť vládnuceho štátu*, ako nástroja na vykorisťovanie daného územia a jeho obyvateľstva.

---

⁴ Zoznam, názvoslovie.

Ekonomická bezpečnosť spoločnosti – má v súčasnosti naozaj základ v zabezpečení *ekonomickej bezpečnosti štátu*, pritom však predpokladá vykorenenie takého javu, akým je *vykorisťovanie človeka človekom*. O tejto téme sa v postsovietskych a dokonca ani v postalinských dobách nediskutovalo, pretože sa malo za to, že v ZSSR žiadne *vykorisťovanie človeka človekom* neexistuje. Hoci vtedajšia vládnuca byrokracia sa reálne premenila na *vykorisťovateľskú triedu*, ktorá systémovo parazitovala na práci a živote väčšiny obyvateľstva.

Z hľadiska *liberálnej mentality* *vykorisťovanie človeka človekom* v spoločnosti neexistuje, pretože *vlastník závodu* je *zamestnávateľom*. A keďže *zamestnáva ľudí*, je vlastne *dobrodincem*, nakoľko poskytuje *pracovné miesta* a *vyrába produkciu*, vďaka ktorej dnes aj *ten najchudobnejší človek v krajinách Európy* môže *žiť kvalitatívne lepšie*. Môže *spotrebovať* to, o čom *nesnívali ani králi niekedy v stredoveku*. Aké tu je teda *vykorisťovanie človeka človekom*?

Vykorisťovanie človeka človekom sa prejavuje v tom, že: ľudia nemajú dostatok voľného času na výchovu svojich detí, na stretávanie sa navzájom. Pretože na to, aby si zaistili spotrebné minimum, sú nútení pracovať bez obmedzenia pracovného času, niekedy aj bez dovolení, v mnohých zamestnaniach až do úplného vyčerpania, žiť bez rodín, niekde sú nútení pracovať aj turnusovo, a tak ďalej a tak podobne.

No téma *vykorisťovania človeka človekom* a jej charakter je v postsovietskom ruskom štáte témou, ktorú (oni) nemajú veľmi radi. Ako povedal *Dmitrij Anatoljevič Medvedev* v jednom zo svojich vystúpení, že *marxizmus je extrémistickým učením kvôli svojmu postoju v tejto veci!*

Matematický popis makroekonomického systému

Ničmenej, poďme sa predsa len pozrieť na možnosti realizácie takého režimu fungovania ekonomiky, kde je z pokolenia na pokolenie stabilne garantované, že:

- všetci budú odetí, obutí a sýti.
- všetci majú normálne bývanie.
- starí ľudia a práceneschopní, nežijú v biede a sú zaopatrení.
- deti dostávajú správnu výchovu a vzdelanie.
- dospelí nepracujú až do vyčerpania, a majú čas na to, aby realizovali svoj tvorivý potenciál.

Keďže žijeme v podmienkach kolektívnej práce, v podmienkach, kde ani jeden podnik nemôže povedať, že je *sebestačný* v aspekte výroby a spotreby svojej produkcie, pretože je *závislý na dodávkach a možnostiach svojho odbytu* (*je teda súčasťou makroekonomického výrobo-spotrebiteľského systému*), tak sa musíme pýtať: „*Ako modelovať rozvoj takéhoto systému, ako ho opísať?*“ Odpoveď na túto otázku je taká, že v detstve (*vo vyšších stupňoch ZŠ*) sa všetci zoznámili so systémom *lineárnych rovníc* s „n“ neznámymi a ako ich riešiť.

Fakticky, **systém lineárnych rovníc** (*kde sa nenachádzajú umocnené premenné*) je **matematickým modelom, ktorý môže poslúžiť na opis mnohოდветвовého výrobo-spotrebiteľského systému**. Takéto modely sú vyvinuté a používajú sa už od 20-tych rokov 20. storočia. A hoci nás presviedčajú, že [V.V. Leontiev](#) (*ekonomický génus a laureát Nobelovej ceny za r.1973*) je autorom *bilančných modelov*, ktoré získali názov „*Metóda nákladov a produkcie*“⁵, tak realita je taká, že v čase, keď Leontiev emigroval zo Sovietskeho zväzu, tak Úrad štátneho plánovania už dávno úspešne fungoval. A špecifikum tých úloh, ktoré riešil Úrad štátneho plánovania, bolo také, že by ich nebolo možné vyriešiť, ak by sa v tej či onej podobe nevyužívali *bilančné modely*.

---

⁵ Medziodvetvová bilancia. V angličtine ide o „input-output model“

Ak budeme hovoriť o sovietskej plánovanej ekonomike, tak niekto (neskôr) povedal, že Úrad štátneho plánovania ZSSR bol vlastne najväčšou burzou „futures“ (*termínových obchodov*) na svete, lebo určoval dátum aj cenu dodávok. Takže v podstate, tá cenová evidencia produkcie figurovala aj tam. Ak *tony vynásobíme cenami*, tak dostaneme tie isté rovnice, v rovnakej štruktúrovanej forme. Len už pôjde o *evidenciu produkcie v cenovej forme*.

Takže tu použité koeficienty (a_x) sa (v ľubovoľnej z týchto variant) nazývajú *koeficienty priamych nákladov*, pretože každý z nich vyjadruje množstvo spotrebovávanej produkcie v odvetví, ktorého sa týka daná rovnica (riadok), čiže produkciu iného odvetvia pri prepočte na jednotky jeho vlastnej produkcie.

To znamená: koľko ton uhlia je potrebných na výrobu 1 tony ocele? A pri prechode na cenovú evidenciu: koľko musíme zaplatiť za uhlie, aby sme získali jednu tonu našej ocele za takú a takú cenu?

Keď prechádzame na cenovú formu evidencie produkcie, tak je to sprevádzané určitými okolnosťami. Po prvé, keď sme sa zaoberali vytváraním bilančného modelu na základe naturálnej evidencie produkcie, tak nám to vychádzalo tak, že jedna technológia predstavuje jedno odvetvie. Ak jeden a ten istý produkt vyrábame na základe dvoch technológií, tak pri naturálnej evidencii produkcie to stále budú 1-2 odvetvia. Pri cenovej evidencii produkcie môžeme podstatne znížiť rozsah úlohy, keď zlúčime niekoľko odvetví do jedného. K tomu slúžia špeciálne algoritmy, tzv. agregovanie. Musíme však dávať pozor na to, aby sme pri agregáčnom procese neprišli o príčinnno-následkové súvislosti, ktoré vnútorne podmieňujú vzájomnú spoluprácu medzi jednotlivými sektormi. Ale to už je úloha, ktorá nemá priamy vzťah k samotným bilančným metódam. Je to úloha zabezpečenia metrologickej konzistencie bilančných modelov na riadiace účely.

Tabuľka 1. Výmena tovarov a hodnotová bilancia

	Stĺpce ($j=1 \rightarrow \dots \rightarrow N$): spotreba výrobných zdrojov (riadky: $i=1, \dots, N$) odvetvím „j“ v procese jeho vlastnej výroby (náklady odvetvia „j“)	Výkon	Hrubé (celkové) kapacity odvetví
Riadky ($N \leftarrow \dots \leftarrow i=1$): prerozdelenie zdrojov, vyrábaných odvetvím „i“ (jej	$a_{11}x_1 \quad a_{12}x_2 \quad \dots \quad a_{1j}x_j \quad \dots \quad a_{1N}x_N$ $a_{21}x_1 \quad a_{22}x_2 \quad \dots \quad a_{2j}x_j \quad \dots \quad a_{2N}x_N$ BLOK «A»: Výrobná výmena tovarov $a_{i1}x_1 \quad a_{i2}x_2 \quad \dots \quad a_{ij}x_j \quad \dots \quad a_{iN}x_N$ $\dots \quad \dots \quad \dots \quad \dots \quad \dots \quad \dots$ $a_{N1}x_1 \quad a_{N2}x_2 \quad \dots \quad a_{Nj}x_j \quad \dots \quad a_{NN}x_N$	f_1 f_2 $\dots$ $\dots$ $\dots$ f_i $\dots$ f_n	x_1 x_2 BLOK «B»: Riadenie výroby x_i $\dots$ x_N
«Pridaná hodnota»	$v_1 \quad v_2 \quad \dots \quad v_j \quad \dots \quad v_N$ BLOK «C»: Riadenie spotreby		

Potom, ako prejdeme k evidencii produkcie v cenovej forme, získame bilančný model v takejto podobe. Čo je čo?

Obdĺžnik „A“ — predstavuje technológie. Je to súbor všetkých koeficientov priamych nákladov, ktoré sme použili v našej rovnici.

Stĺpec „f“, — predstavuje konečný produkt, kvôli ktorému existuje výroba.

Stĺpec „x“ — je súhrnom hrubých kapacít tých odvetví, ktoré sme zahrnuli do bilančného modelu.

Máme tu teda obdĺžniky ktoré predstavujú:

— Obdĺžnik „A“ — výroba (technológie).

— Obdĺžnik „B“ — riadenie výroby.

— Obdĺžnik „C“ — riadenia spotreby.

A teraz si preberieme jednotlivé **riadky a stĺpce**⁶ tejto tabuľky. Ak sa tabuľka štruktúrou podobá rovniciam a my postupujeme pozdĺž riadkov, tak riadok zo začiatku charakterizuje rozdelenie produkcie nášho odvetvia medzi všetky ostatné odvetvia, ktoré potrebujú našu produkciu pre svoju vlastnú výrobu. Čo to bude znamenať vo finančnom vyjadrení? Sú to tie príjmy, ktoré odvetvie získava vďaka predaju svojej produkcie. A stĺpec charakterizuje spotrebu produkcie nášho odvetvia vo všetkých ostatných odvetviach. Kým sme v hraniciach obdĺžniku „A“, jedná sa o platby za dodávky surovín, súčiastok, polotovarov pre potreby našej vlastnej výroby. A všetkého ostatného, čo získavame z iných odvetví. Je však jasné, že zďaleka sa nejedná o všetky naše náklady na výrobu.

Čo okrem toho ešte musíme platiť? Musíme platiť mzdu svojim zamestnancom, dane, úvery, nejaké poistné sumy a podobne. Vo výsledku sa pod obdĺžnikom „A“ objavuje ďalší obdĺžnik „C“. Ten je v tejto tabuľke zastúpený jedným jediným riadkom, ktorý obsahuje vymenované náklady všetkých odvetví, teda: mzdy, dane, platby úverov, poistnej sumy, odpisy a podobne. To všetko sa nazýva „*pridaná hodnota*“, odtiaľto teda pramení DPH. Inak všetko sa to nazýva aj „*faktorové náklady*“.

A prečo sa ten model volá bilančný? Pretože **ak sčítame všetky faktorové náklady, tak musíme získať hodnotu všetkej finálnej produkcie vyrobenej všetkými sektormi presne na chlp**. A keď sa Bajbakov desil 20 miliardovej emisie nekrytej produkciou, tak sa jednalo o to, že v priebehu roka (*ak si rozrátate bilančný model v nemenných cenách*) vyrobíte určité množstvo konečnej produkcie za určitú cenu. Ak by sa v tej dobe štát rozhodol emitovať 20 miliárd, ktoré by sa nejakým spôsobom dostali sem (*obdĺžnik „C“*) a neboli pritom zabezpečené množstvom vyrobenej produkcie, tak by došlo k narušeniu samotného bilančného vzťahu, že celková cena *konečného produktu* a súčet *faktorových výdavkov* všetkých odvetví musia sedieť na chlp presne.

Ďalej teda vzniká otázka: Gajdar s Čubajsom a ďalšími nemali pravdu a nedokázali skrotiť Gerašenka, aby nenatlačil príliš veľa peňazí. Vo výsledku sme tu mali emisiu, ktorá nebola krytá produkciou. Teraz si mnohé sektory sťažujú, že nemajú dostatok prostriedkov, aby viedli výrobu. Centrálna banka tvrdí, že sa bojí inflácie a preto brzdí rast peňažnej masy v obehu. A tak sa teda pýtam: **Koľko vlastne potrebujeme mať v obehu peňazí?**

Charakter odpovede na túto otázku má 3 aspekty:

1. Prvý aspekt súvisí s tým, že *drvivá väčšina obyvateľstva pri každodenných nákupoch nesmie pociťovať psychologický diskomfort a rátať v obchode každú utratenú korunu*. Realita je taká, že priemerný človek normálne vníma v akomkoľvek čísle iba jeho prvé tri pozície. Zodpovedá to takému rozsahu cien, keď sa ceny základnej škály tovarov pohybujú v rozmedzí od niekoľkých kopejok do niekoľkých desiatok rubľov. Pokiaľ ide o drahší tovar, ktorý môže stáť stovky, tisíce, milióny rubľov, tak čisto psychologicky platí to isté, čísla za treťou pozíciou väčšinu ľudí nevníma. A tí, ktorí zažili 90. roky, si môžu pamätať, že sa z nás všetkých stali milionári a ceny boli do kopejky uvádzané v miliónoch. A čo je to milión? Je to desať na šiestu. No v praxi sme sa aj tak zameriavali na prvé tri číselné znaky ceny. To je jedna vec.

2. Druhá vec súvisí s tým, že ak ekonomika funguje, existujú výrobné technológie, dopravné technológie, existuje viac-menej vyspelá logistika, preprava, a *čím je podmienené všetko to množstvo produkcie, ktoré putuje ku konečným spotrebiteľom?*

Auditórium: Dopytom.

MV: Nie. **Množstvo produkcie je podmienené tým množstvom energie, ktorým sme schopní zásobovať technologický systém.** Všetci sme v škole preberali zákon o zachovaní energie. Tomuto zákonu zodpovedá pravidlo, že: *užitočný efekt, ktorý môžeme získať zo systému, sa číselne rovná koeficientu účinnosti daného systému vynásobenému množstvom energie, ktorým sme ten systém museli zásobiť*. A kto z vedeckých ekonómov je schopný dokázať, že v reálnom sektore ekonomiky takýto zákon o zachovaní energie neplatí? Že sme schopní získať v naturálnej evidencii vyššie množstvo produkcie, než sme vložili energie do systému jeho výroby a viac, než pri tomto množstve energie umožňujú koeficienty účinnosti daných technológií?

Realita je taká, že sotva sa nájde niekto, kto by to bol schopný dokázať bez toho, aby sa uchýlil k diabolскеj logike. Náš reálny sektor je podriadený zákonu o zachovaní energie úplne rovnako ako ktorýkoľvek iný mechanizmus, ktorý používame. Z toho vyplýva, že získame rovnicu, kde na jednej strane váh je určité množstvo produkcie a na druhej strane váh je to množstvo energie, ktoré bolo spotrebované na výrobu daného množstva produkcie. A to množstvo produkcie je vyjadrené určitou hodnotou v nemenných cenách. Pričom, ak budeme hovoriť o hodnote, tak z ceny každej produkcie možno vyčleniť dve zložky:

— Jej *výrobnú cenu* v konkrétnom mnohodvetvovom výrobnospotrebitel'skom systéme.

— Plus *požadovaný zisk*, ktorý určuje vlastník produkcie a jej výrobca.

(*hodnota = výrobná cena + požadovaný zisk*)

A keďže všetko to množstvo produkcie bolo vyrobené v priebehu roka, tak výmenu tovarov, teda trh, obsluhovala určitá peňažná masa. Takže ak vykonáme analýzu, môžeme získať pomer medzi:

— objemom peňažnej masy, ktorá zabezpečila výmenu tovaru a

— objemom energie, ktorá bola spotrebovaná na výrobu tejto peňažnej masy⁷.

Aký dosah má takýto prístup? Ide o to, že ak porovnáme objem peňažnej masy s objemom energie, tak tieto rovnice a tabuľka budú určitým spôsobom vyjadrovať energetickú bilanciu spoločnosti, teda objemy výroby a rozdelenie energie ako takej.

⁷ Predpokladám že pod „výrobou peňažnej masy“ mysleli výrobu všetkej produkcie za dané obdobie. Čiže množstvo minutej energie na výrobu všetkej produkcie (alias „finančnej masy“) – pozn. prekl.

K čomu to vedie? Vedie to k tomu, že ak budeme analyzovať štruktúru *nákladov* (затрат) odvetví a štruktúru *výdajov* (расходов) odvetví, tak zistíme takú vec: Dokážeme určiť závislosť dynamiky zmeny peňažnej masy (*slúžiacej na výmenu tovaru*) jak v smere jej rastu, tak aj v smere jej znižovania, ktoré nakoniec povedú k rozpadu hospodárskych väzieb v mnohოდветвовом výrobnom systéme spoločnosti.

Prečo? Pretože **rýchlosť pretekania finančného toku odvetvím súvisí s dobou trvania cyklu — od objednávky produkcie až po jej dodávku spotrebiteľovi**. Podme si predstaviť takú situáciu, že stavebníci majú možnosť a chcú niečo postaviť. Doba stavebného cyklu tejto stavby je, povedzme, 5 rokov. Takže v nultom roku si pripravujú svoj biznis plán a povedia si: „*Budeme stavať to a to, k tomu budeme potrebovať toľko a toľko rôzneho stavebného materiálu a komponentov, toľko a toľko potrebujeme na zaplatenie toho a toho, plus ešte mzdový fond v takej a takej výške, dane a všetko ostatné, pripočítame si taký a taký zisk, takže menovite bude celková cena projektu taká a taká.*“ Zákazník odpovie: „*Áno, súhlasím.*“. Podpíšu teda zmluvu a začnú stavať. Ibaže Jegor Timurovič [Gajdar] alebo Viktor Gerašenko si povedia: „*My teraz natlačíme ďalšie peniaze.*“ A pustia ich do obehu...

Realita je taká, že odvetvia s dlhodobým výrobným cyklom nebudú schopné výstavbu uhradiť. Lebo keď sa objaví dodatočná masa peňazí, tak pretečie odvetviami s krátkymi výrobnými cyklami, čo povedie k celkovému rastu cien vo všetkých sektoroch, a to vrátane stavebných materiálov a komponentov, ktoré sú potrebné pre stavbu. Ak stavebné odvetvie malo k dispozícii nejaké peňažné prostriedky, tak potom, čo sa objavuje dodatočne natlačená peňažná masa, tak sa kúpna schopnosť týchto firemných peňažných prostriedkov okamžite znižuje a projekt sa stane nerealizovateľným. Stavebné odvetvie skrachuje, a zákazník nezíska to, čo si objednal. A keďže aj on to potreboval na realizáciu svojich biznis plánov, bude to mať negatívny dopad aj na neho. Vo výsledku dôjde k rozpadu hospodárskych väzieb, ako sme to mali možnosť pozorovať v 90. rokoch v Rusku.

Tak si teda povedia: „*No dobre. Prestaneme teda tlačiť nadbytočné peniaze. Ekonomika funguje aj s tým objemom peňažnej masy, ktorú tu teraz máme, a k žiadnemu rozpadu hospodárskych väzieb nedôjde.*“ Akože nie?! Veru dôjde.

A kde ste zabudli tie vaše úroky z pôžičiek? **Úroky vedú k rastu cien produkcie všetkých tých výrobcov, ktorí musia používať úvery**. Vo výsledku opäť dochádza k rastu cien. A pretože množstvo peňažných zásob je obmedzené, dochádza k odtoku peňazí (*cez úroky*) do bankového sektora, takže v reálnom sektore dochádza k rovnakému rozpadu hospodárskych väzieb z toho istého dôvodu — lebo kúpna sila prevádzkového kapitálu nie je dostatočná, aby zabezpečila stabilitu odvetvia. To, o čom som teraz hovoril, je celkom zrozumiteľné a možno to potvrdiť čisto účtovnícky na základe primitívneho systému rovníc. Znova sa teda pýtame: Koľko peňazí teda treba? A keď nemôžeme tlačiť ďalšie peniaze ani obmedzovať množstvo peňažnej masy, čo teda máme robiť?

Vzniká tu ešte jedna kuriózna skutočnosť. Predpokladajme, že školák niekde v prvej-druhej triede rieši kontrolnú úlohu z aritmetiky a potrebuje sčítat jednoduché zlomky. Aby si zjednodušil svoje rávanie, tak ignoruje menovatele a sčítava/odčítava len čitatele. Aký bude výsledok, je nám jasné. A teraz sa opäť vrátime k algebre a pozrieme sa na tento vzorec so sumačným znakom Σ (*sigma*).

Zbavenie rozmeru kreditno-finančného systému⁸:

⁸ Vysvetlivky k premenným:

K – predstavuje sumu všetkých poskytnutých pôžičiek, vrátane kaskádovitého kreditovania, avšak bez zarátania zadĺženosti v dôsledku úrokov.

$$\sum P_i = (S+K)$$

Základné vzťahy:

$$S/S \equiv 1;$$

$$(S+K)/(S+K) \equiv 1;$$

$$P_i/(S+K) < 1;$$

$$0 < S/(S+K) \leq 1;$$

$$-\infty < (S - \%)/(S+K) < 1;$$

$$K/(S+K) < K\%/(S+K);$$

$$(S - \%)/S < 1$$

P_i – to je hotovosť, ktorú máme každý jeden z nás vo svojom vrecku alebo na bežnom účte.

$\sum P_i$ — je teda celková peňažná masa, ktorá je rozdelená na bežných účtoch a v peňaženkách všetkých fyzických a právnických osôb.

Čomu sa tento súčet rovná? Reálne sa rovná sume, ktorú emitovalo emisné centrum (S), plus objem všetkých poskytnutých kreditov (K) bez zahrnutia úrokov.

Prečo? Pretože realita je taká, že každý hodnotí svoju aktuálnu platobnú schopnosť na základe tej hotovosti, ktorú má práve k dispozícii. Tí, čo si vzali úvery, hodnotia svoju aktuálnu kúpnu schopnosť s prihliadnutím na to, že si vzali úver. A tí, ktorí si úver nebrali a tí, ktorých peniaze ležia v bankách, hodnotia svoju kúpnu schopnosť s prihliadnutím na to, že kedykoľvek si môžu svoje peniaze z banky vybrať a na niečo ich minúť.

Banka poskytuje úvery s využitím štatistickej zákonitosti a spolieha sa na tú okolnosť, že ak nedôjde k burzovej a bankovej panike, tak výber všetkých vkladov z banky naraz je vylúčený.

Vezmeme si S a vydelíme ho S ($S = \text{peniaze, ktoré emitovalo emisné centrum}$). Vo výsledku tak získame jednoduchú rovnicu rovnajúcu sa jednej. Môžeme to urobiť aj inak. Môžeme s úplne rovnakým výsledkom $(S + K)$ vydeliť $(S + K)$, a tiež dostaneme jednoduchú rovnicu rovnajúcu sa jednej, pri akejkoľvek hodnote S i K. Takže akákoľvek suma, ktorú má k dispozícii ktorákoľvek fyzická či právnická osoba, sa dá vyjadriť ako čitateľ zlomku, v ktorého menovateli je $(S + K)$. Ten zlomok bude vždy *menší ako jedna* ($P / (S + K) < 1$)⁹.

A teraz si predstavte, že celková peňažná masa sa (vdaka aktivite bánk, alebo aktivite emisného centra) nejakým spôsobom zmení v tom časovom intervale, v priebehu ktorého vedíme účtovníctvo a vykonávame analytickú evidenciu (či už na mikro-, alebo makro-úrovni). Celé naše účtovníctvo v podmienkach zmeny $S + K$ (teda objemu celkovej peňažnej masy) bude vyzeráť ako účtovníctvo vedené školákom päťkárom, ktorý sa vôbec nestará o menovateľ zlomku a sčítava/odčítava iba čitateľ. Čo sa stane, ak vezmeme do úvahy aj menovateľ? Takto sa môže stať, že nominálne síce bohatnete, ale podiel vášho „P“ (dostupných prostriedkov) vo vzťahu k $(S + K)$ sa reálne znižuje, takže v skutočnosti chudobniete, pretože vám patrí menší podiel celkovej kúpnej sily spoločnosti, než aký bol predtým.

Realita je taká, že ak ste *zbavili rozmeru* kreditno-finančný systém na $(S + K)$, máte čo do činenia s jednotkovou (=1) kúpnu schopnosťou spoločnosti, ktorá je rôznymi dielmi prerozdelená po vreckách a bankových účtoch fyzických a právnických osôb. A všetky

S – predstavuje aktuálnu celkovú kúpnu silu, v prípade splatenia všetkými úverovej zadlženosti, pri nulovom úroku. (Čiže reálna emitovaná peňažná masa).

⁹ Vysvetlivky:

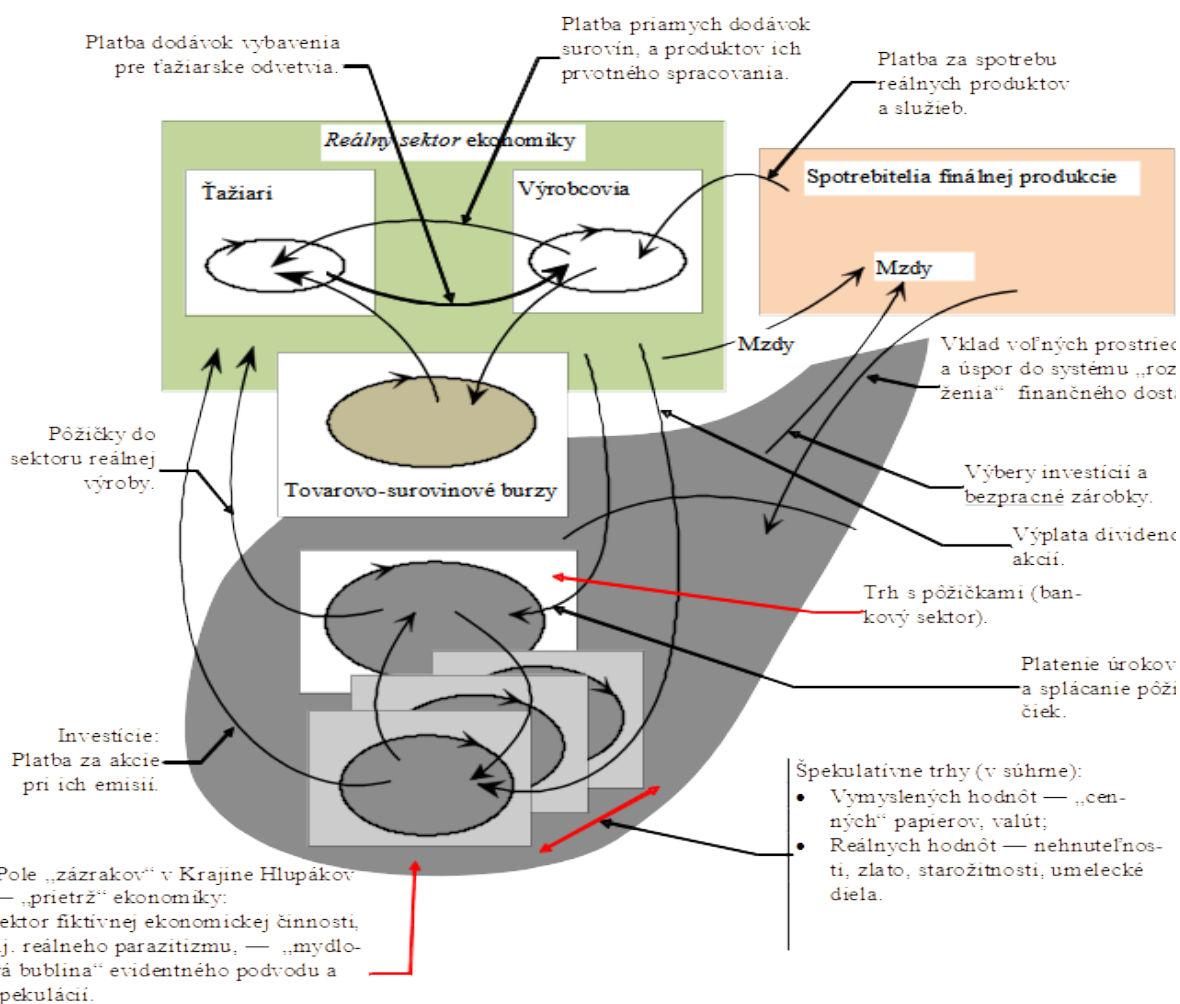
(S+K) — predstavuje celkovú peňažnú masu cirkulujúcu v štáte (neberúc do úvahy úroky).

P — predstavuje peňažné prostriedky jednotlivých fyzických a právnických osôb (čo je vždy zlomok z celkovej peňažnej masy)

investície a dane, všetok objem investícií vložený do niektorého z odvetví, sú vlastne určité zlomky tejto jednotky. Avšak potom, čo ste prešli na takýto zjednodušený (zbavený rozmeru) do (S + K) kreditno-úverový systém, tak celý ten blud, že úrokové sadzby sú vysoké, lebo je vysoká inflácia, strácajú zmysel. Pretože v tomto kreditno-úverovom systéme inflácia ako taká neexistuje. Emisia tam možná nie je, pretože celková kúpna sila je vždy jednotková (=1). Otázkou teda zostáva len to, kam a ako sa tie zlomky prerozdeľujú? A to je veľmi zaujímavá otázka. Pretože **od doby, keď sa v spoločnosti objavili peniaze, perspektívy danej spoločnosti sú určované tým, čo sa týmito peniazmi financuje.**

— Ak financujete šikovných ľudí, máte zaručený vedecko-technický rozvoj.

— Ak financujete celebrity, stavbu sídiel a jacht oligarchov, vaše perspektívy budú dosť úbohé. Pretože v lepšom prípade spoločnosť zareaguje na zníženie kvality života a kvality riadenia mäkkou transformáciou štátu a jeho opätovným nastavením na iné ciele a spôsoby ich realizácie. V horšom prípade bude nasledovať vzbura s veľmi citelnou čístkou celej vládnucej elity, pri ktorej neušetria dospelých ani deti. To sa v dejinách stalo už neraz a príčina bola vždy rovnaká — nefinancovalo sa to, čo bolo treba.

OBR. 11. ŠPEKULATÍVNA „PRIETRŽ“ FIKTÍVNEJ EKONOMIKY V JEJ VZÁJOMNEJ VÁZBE SO SEKTOROM VÝROBY REÁLNEJ PRODUKCIE

Prietrž ekonomiky

A ďalej tu máme čo? A ďalej sa môžeme pozrieť na tento obrázok. Čo je na ňom? Je tu znova obdĺžnik „A“ [ten zelený] z predošlej tabuľky, ktorý predstavuje *reálny sektor ekonomiky*. Čo

obsahuje? Sú tam *ťažiari* surovín a *výrobcovia* produkcie. Kam to všetko smeruje? Odchádza to do spotreby.

A toto je čo? [Veľká šedá bublina] Toto je „*prietrž*“ ekonomiky. To, čo sa nazýva *špekulatívnym sektorom ekonomiky*. Kým existujeme v nominálnom kreditnom systéme, kde sa točia ruble, doláre a ešte ďalšie peňažné symboly, máme tu štatistiku:

- v reálnom sektore ekonomiky bol obrat tovaru (*za určité obdobie*) toľko a toľko, a
- v špekulatívnom sektore ekonomiky bol obrat tovaru toľko a toľko.

A aký je obrat tovaru v *špekulatívnom sektore ekonomiky*? Tam cirkulujú fiktívne ceny. Nič skutočne užitočného sa tam nevyrába, no *dochádza v ňom k odsávaniu peňažných zásob z reálneho sektoru* a niekto na výkyvoch fiktívnych cien tovarov zarába, produkuje svoj zisk. A tieto príjmy sú nemalé, vysoko prevyšujú príjmy v reálnom sektore, a predovšetkým príjmy zamestnancov v reálnom sektore. Paradoxne sa má za to, že títo ľudia, ktorí sú úspešnými finančníkmi, sú soľou zeme, hoci oni nič reálne nevytvárajú a reálne nič (priamo) v reálnom sektore neriadia. Dokonca, ak o sebe tvrdia, že sú investormi, tak sa jedná o drzú lož, pretože investície končia na etape primárnej emisie akcií. Akonáhle sú raz akcie kúpené, ďalej sa už jedná len o špekulácie s týmito akciami. Majiteľ, emitent týchto akcií, jednorázovo získal peniaze a ďalej sa už žiadna emisia/investícia do jeho výroby, do jeho činnosti v súvislosti s týmito akciami nekoná.

Druhou vecou je, že akcie sú navyše vyjadrením majetkového podielu toho podniku, ktorý vydal akcie, a poskytujú právo na získavanie dividend, ak nejaké sú. Vo väčšine prípadov však špekulácie s akciami prinášajú väčšie zisky, než dividendy z nich. O akcie sa väčšina ľudí zaujíma práve ako o objekt špekulácií a ako o nástroj prerozdelenia vlastníckych práv reálnych objektov.

Ak teda opätovne prejdeme z *nominálneho* kreditno-finančného systému do *bezrozmerného* kreditno-finančného systému ($S + K$), kde kúpna sila sa vždy rovná jednej, tak k čomu pridáme? Pridáme k tomu, že určitý podiel/zlomok tejto jednotky obsluhuje reálny sektor a určitý jej podiel/zlomok obsluhuje špekulatívny sektor, pričom realita je taká, že obraty špekulatívneho sektoru dnes prevyšujú obraty reálneho sektoru rádovo. To znamená, že fakticky všetky peniaze sa točia mimo výrobu a pracujú na uspokojovanie parazitických požiadaviek tých, ktorí sa v špekulatívnom sektore pohybujú.

V medicíne sú známe prípady, keď *prietrž* (*pruh*, *hernia*) viedla k pacientovej smrti. Preto medicína sa k problému stavia tak, že *prietrž* treba vždy včas a rutinne odstrániť a nečakať na situácie, keď dôjde k jej priškrteniu a začne v nej dochádzať k odumieraniu tkanív. Ekonomovia však majú za to, že táto „*prietrž*“ ekonomiky — je lokomotívou ekonomiky, a že „*prietrž*“ špekulatívnej ekonomiky — je nástrojom riadenia ekonomiky.

A ako je „*prietrž*“ spojená s reálnym sektorom? Je s ním spojená znova cez tie isté rovnice medziodvetvovej bilancie, cez bilančné modely. Ako konkrétne? Úplne rovnako ako neopodstatnená emisia alebo zníženie množstva peňažnej masy. Prečo? Pretože medzi reálnym sektorom a „*prietržou*“ vždy dochádza k nejakému prelievaniu peňažnej masy a akonáhle toto prelievanie prekročí určité kritické parametre (*nezávisle na smere jeho toku*), tak v reálnom sektore dochádza k situácii, keď prevádzkový kapitál stráca svoju kúpnu silu a to následnému vedie k rozpadu všetkých hospodárskych väzieb, ak finančná kríza naďalej rastie.

Pričom by som chcel upozorniť, že krach reálneho sektoru v dôsledku rozpadu hospodárskych väzieb vplyvom rôznych finančných zmätkov — v žiadnom prípade nesúvisí s reálnymi potrebami spoločnosti (mať dostatok tej či onej produkcie). A keď ekonómovia hovoria, že nastúpila kríza z nadvýroby, tak je to opäť lož. Pretože ak tu máme naozaj krízu z nadvýroby, tak nemôže byť v štáte plno hladných bezdomovcov v handrách, všetky deti musia mať zaručený prístup k vzdelaniu a tak ďalej a tak podobne.

Preto, realita je taká, že všetky ekonomické prepočty získavajú metrologickú konzistenciu iba v zbavenom rozmeru na $(S + K)$ kreditno-finančnom systéme, — pri porovnaní tejto súhrnnej jednotkovej kúpnej sily spoločnosti s tým energetickým potenciálom, ktorý spoločnosť môže vložiť do svojho výrobného systému. Ak budeme počítat' v nominálnych hodnotách, tak zaručene dostaneme nekompatibilné ekonomické kalkulácie.

Existuje také historické svedectvo: Petra Alexejeviča Romanova, teda Petra I. Veľkého, vraj učil jeden kováč v Tule kováčskemu remeslu. A keďže Peter bol u neho učňom, tak si (*ako každý učeň počas štúdia*) aj čestne zarobil 19 kopejok. Za týchto 19 kopejok si kúpil čizmy a ešte sa s kováčom napili a najedli, aby tak oslávili Petrovo vyučenie a získanie určitej odbornej kvalifikácie. Bežte dnes do obchodu a kúpte si tam za 19 kopejok dobré kožené čizmy. Peter si určite nekúpil nejaký šmejď a sotva by si niekto dovolil mu nejaký šmejď podstrčiť. Takže, kúpte si za 19 kopejok čizmy, a potom bežte do kaviarne alebo reštaurácie a oslávte s priateľmi zo zvyšku peňazí ten nákup. Keď sa teda povie „ruble a kopejky“, čo si pod tým možno predstaviť? Reálne, v každej epoche si pod tým možno predstaviť niečo iné.

Máme tu ďalšiu zaujímavú vec. Bol jeden taký ekonóm-praktik menom [Ludwig Erhard](#), ktorý v období kancelára Konrada Adenauera dostal Spolkovú republiku Nemecko z toho ekonomického rozvratu, v akom sa nachádzalo po skončení 2. svetovej vojny. Ludwig Erhard napísal knihu „*Blahobyť pre všetkých*“, v ktorej opísal svoju činnosť ekonóma. V tejto knihe (*alebo prinajmenšom v jej ruskom preklade*) nenájdete známu frázu, ktorú možno nájsť na internete a je pripisovaná Ludwigovi Erhardovi. Ten vraj povedal: „*Inflácia nevzniká v dôsledku rozvoja, je výsledkom práce hlupákov, ktorí riadia štát.*“

Chcel by som voči Ludwig Erhardovi počuť námietky zo strany našich poslancov v Dume a zo strany vlády. Pričom okolnosti sú o to zložitejšie, že Ludwig Erhard bol praktický ekonóm, ktorý na rozdiel od Gajdara a Čubajsa bol aj úspešný, a bol jedným z tvorcov ekonomického zázraku NSR v 50. rokoch.

Liberáli nenávidia aj Josifa Vissarionoviča [Stalina]. Problém je znova v tom, že Josif Vissarionovič bol praktickým ekonómom. A tiež úspešným, pretože slovami britskej encyklopédie: „*Prevzal Rusko s pluhom a zanechal ho s jadrovým reaktorom*“. Josif Vissarionovič sa domnieval, že ak ekonomika funguje v správnom režime, tak ceny musia byť systematicky znižované v tej miere, v akej je ekonomika schopná uspokojovať potreby spoločnosti. A za rast blahobytu národov ZSSR nepovažoval len zvyšovanie príjmov obyvateľstva, ale aj systematické znižovanie cien tovarov a služieb. A do tohto režimu dokázal aj ekonomiku Sovietskeho zväzu doviest', a tá ekonomika v ňom fungovala! To je ešte jeden z aspektov, ktorý súvisí s otázkou: koľko peňazí treba mať v obehu? Pretože nezávisle na tom, či sa nachádzame v nominálnom kreditno-finančnom systéme, alebo vedíme evidenciu inak, emisia je vždy nominálna a vždy je tu aj otázka o objeme tejto emisie.

Emisia môže byť taká, že predháňa energetickú zabezpečenosť tejto súhrnnej jednotkovej kúpnej sily. Ak je emisia v predstihu, tak nominálne ceny budú rásť. A ak

emisía zaostáva za rastom energetickej zabezpečenosti výroby, tak čo bude? Stane sa to, že v prípade ak v našom systéme nemáme úroky (ako generátor rastu cien), potom sa budú ceny znižovať.

Podme sa pozrieť na obe varianty z pohľadu Ostapa Ibrahimoviča (Bendera) alebo Pavla Ivanoviča Čičikova. Ak ceny rastú, potom tu máme peňažnú masu nezabezpečenú produkciou. Ostap Ibrahimovič či Pavel Ivanovič nemusia chodiť do práce a vyrábať nejaký tovar, ale odkrýva sa im možnosť „točiť prachy“, tvoriť zisk, a vďaka tomu byť v čele najväčších spotrebiteľov. A ak sa Ostap Ibrahimovič ocitne v kreditno-finančnom systéme, kde nie je úrok, kde reálne sektory pracujú na skutočné záujmy obyvateľstva, objemy produkcie rastú, potreby obyvateľstva sú garantovane uspokojované a ceny sa znižujú. Čo si tam chudák Ostap Ibrahimovič počne? Nebude tam mať čo robiť, žiadne kombinovanie mu nepomôže a on sám bude musieť ísť do reálneho sektoru. Ak chce v tomto systéme žiť dobre, tak musí ísť do reálneho sektoru. A ak chce žiť lepšie ako ľudia okolo neho, bude si musieť zvyšovať kvalifikáciu.

A teraz sa podme pozrieť presne na to isté, ale nie z pohľadu Ostapa Ibrahimoviča, ale z pohľadu pracovníka reálneho sektoru. Pričom je úplne jedno, či stojí u obrábacieho stroja alebo je to vedec, alebo učí deti v škole, lieči dospelých či deti — jednoducho chodí do práce a dostáva výplatu. Máme tu potom dve varianty:

1. Výplata je tak malá, že si nedokáže nič ušetriť a ceny rastú. Čo bude nasledovať? Je jasné, že žiť z výplaty bude z roka na rok horšie. Načo udržiavať takýto systém? Kam sa v ňom podieť?

— Kto má rozum, stane sa revolucionárom.

— Kto rozum nemá, stane sa korupčníkom, alebo zločincom.

2. Ak na štartovacej čiare máte predsa len výplatu takú, že si dokážete niečo ušetriť, tak čo sa bude diať?

— Ceny rastú.

— Podiel úspor sa znižuje.

— Vaše úspory sa znehodnocujú a strácajú svoju kúpnu silu.

— Nakoniec príde moment, že šetriť sa už nedá a začnete utrácať svoje úspory.

Čo budete robiť?

— Kto má rozum, stane sa revolucionárom.

— Kto nemá rozum, stane sa korupčníkom alebo zločincom.

— A kto už nemá vôbec nič, stane sa alkoholikom a pod.

Realita je teda taká, že ak ekonomika funguje takým spôsobom, že úroky z úverov neexistujú, emisía zaostáva za rastom energetickej zabezpečenosti a vedecko-technickým pokrokom, tak objem produkcie ponúkanej k spotrebe rastie vďaka rastu výroby, ceny sa znižujú a kúpna sila výplaty rastie aj v prípade, že nerobíte kariéru a dosiahli ste svoj profesionálny strop. A aj v prípade, že je tento váš strop z rôznych dôvodov jedným z najnižších (ak pracujete ako nekvalifikovaný robotník alebo upratovačka), tak si aj tak žijete z roka na rok lepšie, pretože vaša výplata vám zaistí ďalší rast vašej kúpnej sily.

Celkovo to teda vyzerá tak, že systém, ktorý je založený na kolektívnej profesionálnej deľbe práce môže byť efektívny iba v tom prípade:

— Ak v ňom neexistujú úroky z pôžičiek, a

— Emisia zaostáva za rastom výroby a vedecko-technickým pokrokom, vďaka čomu rastie kúpna sila.

Tým pádom nevzniká žiadna finančná oligarchia (*vďaka špekuláciám*) parazitujúca z cudzej práce.

A ak sa znova vrátime k štruktúre tých rovníc, tak tieto rovnice nám umožňujú odpovedať na otázku: Aké musia byť hrubé kapacity, aby sme získali určitý konečný produkt?

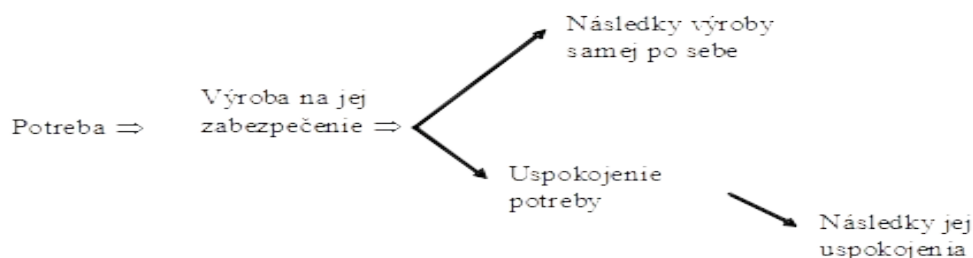
Tu hneď vznikajú dve otázky:

1. A aký má byť konečný produkt, aby všetci mohli žiť dobre?
2. Na úkor čoho a ako zvyšovať výrobné kapacity?

Odpoveď na druhú otázku je jednoduchá. Zo štruktúry konečného produktu možno vyčleniť to, čo sa nazýva „*investičné produkty*“. Sú to priemyselné zariadenia a stavby, ktoré sú produkované v posudzovanom cykle, a ktoré opisuje bilančný model, ktoré však budú k dispozícii až v ďalších výrobných cykloch. To znamená, že v aspekte rozvoja ekonomiky predstavujú tieto *investičné produkty* riadiaci vplyv na makroekonomický systém.

Existuje štatistika, ktorá nám umožňuje zistiť (*podľa toho, koľko do výroby vložíme investičných produktov*), aký bude prírastok objemov výroby získaný z týchto investičných produktov v príslušných odvetviach. To znamená, že priamo sa to týka otázky stability objektu riadenia v zmysle predvídateľnosti jeho správania. Znamená to, že úloha môže byť vyriešená, máme na to všetko potrebné, stačí to len začať používať.

Zaujímavejšia je však druhá otázka. A ako sa dá predpovedať ten súhrn konečného produktu, ktorý je určený na uspokojenie spoločenských potrieb nevýrobného charakteru? Odpoveď na túto otázku tiež existuje. Môžeme sa pozrieť na takýto obrázok, kde je zobrazená určitá algoritmika. Máme teda nejaké potreby a tie potreby vyvolávajú nutnosť výroby, aby mohli byť uspokojené. Ďalej teda môžeme analyzovať následky samotnej výroby a tiež následky uspokojovania tých potrieb. Takže sa dostaneme k dvom, či dokonca až k trom štatistikám, ktoré súvisia s identifikátormi prospešné/škodlivé. Z čoho vyplýva, že výroba na uspokojenie potrieb môže byť sama o sebe škodlivá. Napríklad všetko, čo sa týka jadrovej energetiky, hoci nám dáva energiu, má vedľajšie efekty, a tie sú škodlivé.

Auditórium: Alebo farmakológia.

MV: Kto má pochybnosti, tak prosím, na internete môžete nájsť práce Jablokova na tému „Atómové mýty“. Tam sa môžete dozvedieť všetko o následkoch malých i veľkých dávok žiarenia, aj o spôsoboch spracovania rádioaktívneho odpadu a pod. Občas je možné získať uspokojenie aj z vecí, ktoré nás poškodzujú. Pričom tá škodlivosť sa môže prejavovať

dvojako. Keď pijete alkohol, je to pre vás škodlivé v akýchkoľvek dávkach. Narušuje to genetiku, je to teda hrozbou pre vaše deti. A pokiaľ pracujete v stave opitosti (*alebo sa do stavu „blaženosti“ dostanete inou cestou*), je tu možnosť, že sa stanete príčinou nejakého nešťastia, pri ktorom dôjdete k ujme nielen vy, ale aj iní ľudia, prípadne nejaké objekty. Podľa štatistiky zo sovietskych čias to vyzeralo tak, že na jeden rubel príjmu do rozpočtu, ktorý získal ZSSR z predaja alkoholu, pripadalo podľa rôznych odhadov od 3 do 5 rubľov škody podľa účtovnej evidencie. Tieto prepočty boli celkom jednoduché. Človek vypil fľašu vodky za 4,12 a sadol si za volant Kamazu v cene 30 000, ktorý nabúral a zničil aj niečo ďalšie. Keď sa to rozpočíta na celú spoločnosť, tak je to 3 až 5 rubľov škody podľa účtovnej evidencie. A pritom dochádza aj ku škode, ktorá sa v účtovníctve neeviduje. Napríklad na začiatku 1960-tych rokov stačila pre 200-tisícové mesto jedna špeciálna škola pre mentálne zaostaté deti. Teda deti, ktoré počali rodičia alkoholici, alebo utrpeli pôrodné traumy, alebo niečo iné, kvôli čomu sa nemohli vzdelávať v obyčajnej škole. Dnes je pre 200-tisícové mesto jedna takáto škola málo.

Koncom 50-tych a začiatkom 60-tych rokov, keď v škôlke niekoho uprostred dňa odvádzali kvôli návšteve logopéda, tak to bola udalosť a bralo sa to ako unikátny prípad. Dnes je v mnohých škôlkach logopéd predpísanou súčasťou personálu. Rozhovory o tom, že nie všetko, čo spotrebujeme je prospešné, alebo že je to prospešné, ak to spotrebujeme v malom či veľkom množstve, nie sú len prázdne slová.

Ak urobíme analýzu štatistík, tak všetky potreby (*spoločnosti*) možno rozdeliť do dvoch veľkých kategórií:

- 1. Demograficky podmienené potreby**, ktorých uspokojenie je skutočne nevyhnutné pre život dospelých ľudí, pre výchovu detí a na to, aby získavali vzdelanie. A všetko, čo je súhrnne potrebné pre stabilný rozvoj spoločnosti v harmónii s prírodou.
- 2.** A na tie potreby, ktoré uspokojujeme iba na základe tradície ktorá existuje v kultúre, alebo ak kreatívny extrémizmus prekračuje všetky medze a vzniká potreba vyskúšať niečo, čo sme ešte nikdy nevyskúšali, čo má však škodlivý efekt jak pre spotrebiteľov, tak aj pre výrobcov, pre okolitých ľudí a aj ich potomkov. Preto tieto potreby môžeme nazvať **degradačno-parazitické**.

Zvyknú nám hovoriť, že existuje veda zvaná *ekonomická kybernetika*. Akékoľvek riadenie je vždy postavené na tom, že sme schopní definovať *vektor cieľov*, *vlastné šumy* a *vonkajšie rušenia*, ktoré sa v procese riadenia vyskytujú.

Tak teda občania, ekonomickí kybernetici, povedzte nám, ako v ekonomike vymedzíte cieľový vektor riadenia, vlastné šumy a vonkajšie rušenia? Nie je to nič prehnaného, žiadna provokácia, jedná sa o jednoduchú riadiacu zručnosť, na základe ktorej sa vytvárajú riadiace procesy vo vojenskej oblasti, aj v bežnom živote. Ekonomická kybernetika existuje celé desaťročia a ani v jednom traktáte z ekonomickej kybernetiky nie je uvedená jasná odpoveď na túto otázku. Nie je problém napísať hrubú knihu na tému: „*Riadenie v ekonomike*“ a ani raz sa nedotknúť tém:

- ako spoločnosť generuje vektor cieľov ohľadne riadenia makroekonomických systémov?
- ako vymedziť vektor cieľov, vlastné šumy a vonkajšie rušenia v makroekonomických procesoch?

To znamená, že ide o mimoriadnu negramotnosť v oblasti riadenia.

A odpoveď na túto otázku je pritom jednoduchá. Potom, ako vykonáme analýzu všetkých potrieb a rozdelíme ich do dvoch kategórií — tak všetko, čo sa týka demograficky

podmienенých potrieb, je cieľovým vektorom riadenia. Teda sa jedná o užitočný výkon makroekonomického systému, čiže o jeden sčítanec tvoriaci súčasť každého „f“ konečného produktu.

To znamená, že štruktúru konečného produktu tvoria:

- Produkcia uspokojujúca demograficky podmienené potreby — *cieľový vektor riadenia*.
- Produkcia uspokojujúca degradačno-parazitické potreby, to sú tie — *vlastné šumy a vonkajšie rušenia*.
- A investičné produkty (technológie a zariadenia), ktoré sú vo vzťahu k makroekonomickému systému — *riadiacim prvkom*.

Vyzerá to teda tak, že degradačno-parazitické potreby musíme potláčať jak ekonomickými, tak aj inými sociokultúrnymi prostriedkami na všetkých 6-tich prioritách zovšeobecnených prostriedkov riadenia a zbraní. A investovanie do rozvoja reálneho sektoru musíme realizovať tak, aby sa výrobnospotrebitel'ský systém po nejakom čase dostal na úroveň garantovaného a plného uspokojenia demograficky podmienených potrieb.

Tu je možno začať hystericky namietat', že demograficky podmienené potreby nie sú predvídateľné, že vedecko-technický pokrok nie je predvídateľný, a preto všetky tie bilančné modely sú k ničomu. Dobré, tak sa na to pozrime.

Koľko potravín potreboval pri zdravom stravovaní jeden človek pred 2000 rokmi?

— V prepočte na váhu jeho organizmu približne toľko, čo aj dnes, pretože fyziológia zostala rovnaká.

Ďalšia otázka: koľko bolo treba užitočnej energie na upečenie 1 tony chleba pred 2000 rokmi?

— Odpoveď je rovnaká. Vtedy ste potrebovali toľko, koľko jej potrebujete aj dnes, rozdiel je iba v zdrojoch energie a koeficiente účinnosti pece. Avšak samotné množstvo užitočnej energie, ktorá je naozaj zužitkovaná v chlebe, bolo rovnaké vtedy aj dnes.

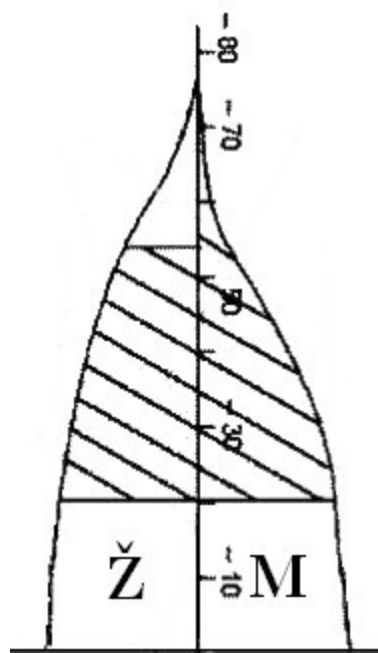
Ak sa napríklad v tomto roku v nejakej obci narodilo 1000 detí, koľko miest v jasliach budete potrebovať za 2 roky? Pravdepodobne tak okolo 990, pretože niektoré detičky zomrú, nakoľko prirodzená úmrtnosť je nevyhnutná a niektoré zasa zostanú doma a do jaslí nepôjdu. Takže ukazuje sa, že všetko čo som povedal ohľadom demograficky podmienených potrieb, sú len príklady, ktoré ukazujú, že demograficky podmienené potreby sú predvídateľné na sto rokov dopredu, pod podmienkou, že disponujete zrozumiteľnou demografickou politikou.

To znamená, ekonomika nesmie diktovať demografiu! Gajdar s Čubajsom a Geraščenkou si s ekonomikou v 90. rokoch zaexperimentovali a začala sa ekonomická genocída, ktorá viedla k demografickým problémom.

V intelektuálne zdravej spoločnosti ekonomika len obsluhuje demografickú politiku a demografická politika je taká, že:

- **všetci získavajú správnu výchovu,**
- **to najvyššie možné vzdelanie (tak ako to vyžaduje príslušná epocha), a**
- **všetko prebieha v hraniciach demografickej a ekologickej niky, ktorú vymedzuje biosféra, a**
- **spoločnosť žije v harmónii s prírodou.**

Pokiaľ k tomu budeme pristupovať takto, tak sa dostaneme k takémuto obrázku. Je to ideálna demografická pyramída, kde na jednej strane sú ženy a na druhej muži. Šrafovaná plocha — je oblasťou pracovných zdrojov.

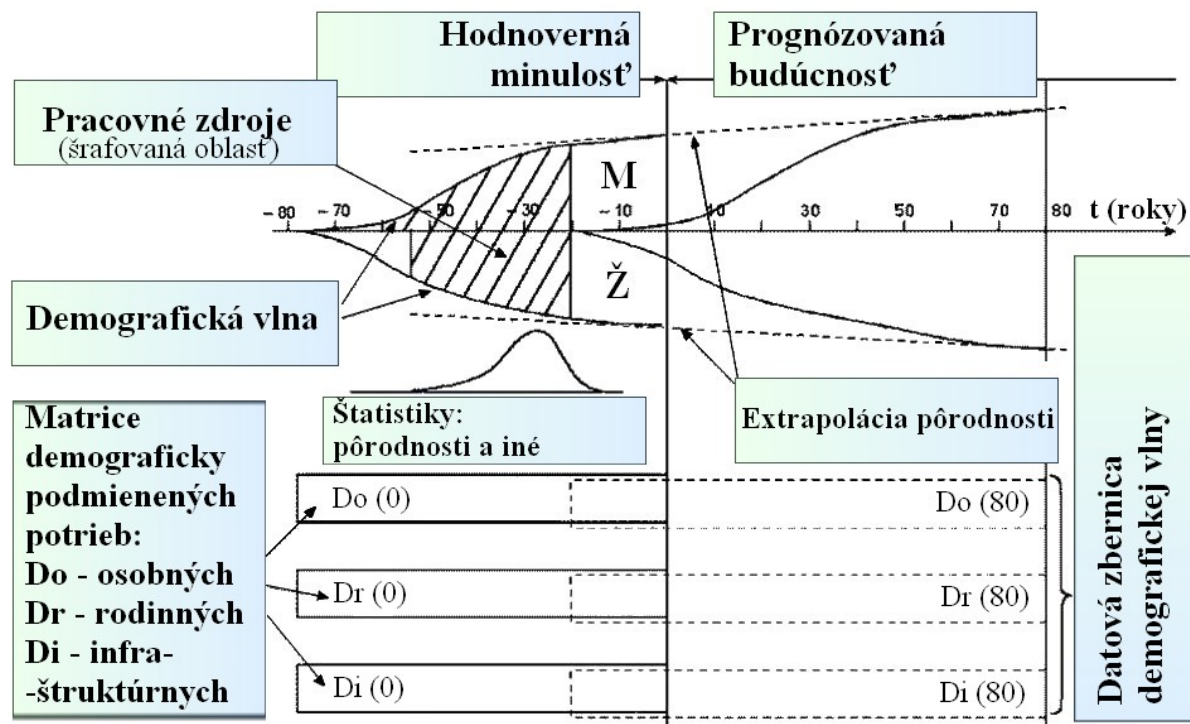

Ale reálna demografická pyramída Ruska vyzerá desivo. Vyzerá ako vypíznutý smrek, ktorému na mnohých miestach chýbajú hlavné vetvy. A dôvody?

— Revolúcia a občianska vojna spôsobili demografický prepád. Mnohí zomreli a mŕtvi už viac nemohli porodiť tých, čo sa narodiť mohli a mali (*štatisticky*).

— Veľká vlastenecká vojna (2.svetová) spôsobila ďalšiu demografickú jamu. Padlí opäť nemohli rodiť ďalšie pokolenia detí a vnukov.

— V 90-tych rokoch liberálom „vdáčíme“ za ekonomickú genocídu, ktorá znova viedla k ďalšej demografickej katastrofe.

Čo sa stane, ak položíme demografickú pyramídu bokom, takto. A priložíme jej os na os chronologickú? Môžeme tak dostať extrapoláciu (*odhad*) pôrodnosti vo všetkých vekových skupinách dospelých a získať tak (*pri určítosti demografickej politiky*) s určitým priblížením formu demografickej pyramídy v akomkoľvek budúcom roku.

Ak sa bližšie pozrieme na *demograficky podmienené potreby*, tak tie sa dajú rozdeliť do troch kategórií:

1. *Osobnostné* potreby — objem produkcie na ich uspokojenie je proporcionálny k počtu obyvateľstva v príslušných vekových skupinách, s ohľadom na príznak pohlavia.
2. *Rodinné* potreby — objem produkcie je úmerný k počtu rodín všetkých typov, ktoré možno vydeliť zo sociálnej štatistiky.

A vzhľadom na to, že život spoločnosti je v podmienkach technickej civilizácie závislý na infraštruktúrach, máme tu ešte:

3. *Infraštruktúrne* potreby. Aj tie sa dajú predpovedať podľa hustoty obyvateľstva, charakteru rozmiestnenia podľa typu rodín, a samozrejme podľa spôsobu zamestnanosti obyvateľstva a jeho väzbe k lokalizácii priemyselných podnikov a poľnohospodárskej výroby v danej oblasti.

Realita je taká, že ak máme určité štandardy a tými štandardmi nemyslím, že všetkých treba obliecť do vatovanej bundy. Veď sa pozrite na Mendelejevovu tabuľku so 114-mi prvkami a na všetku tú rôznorodosť okolo nás... **Štandardy sú** teda myslené ako **základ masovej výroby pre garantované uspokojenie potrieb všetkých**. Inou vecou je, že spektrum štandardov musí byť také, aby uspokojovalo základnú masu spotrebiteľov a aby tí, komu to nevyhovuje, mohli získať nejaké nadštandardy za rozumné ceny. Ale v podstate, ak sú pre nás tieto potreby predvídateľné na desaťročia dopredu, tak nám rovnice medziodvetvovej bilancie (*s ohľadom na to, že vektor konečnej produkcie sa skladá z troch komponentov: demograficky podmienenej produkcie, degradačno-parazitickej, a investičných komponentov*) umožňujú vopred pripraviť výrobnú bázu pre úplné a garantované uspokojenie demograficky podmienených potrieb na základe existujúceho alebo rozvíteho systému štandardov.

Pokiaľ je reč o štruktúre tejto úlohy (*ak máme doviest' výrobný systém do stavu garantovaného uspokojovania demograficky podmienených potrieb spoločnosti, v určitom časovom intervale*), tak potom je táto úloha štruktúrne a matematicky analogickou úlohou — zasiahnúť pomaly manévrujúci cieľ samonavádzacou strelou. Táto úloha je v záujme vojensko-priemyselného komplexu riešená. No od začiatku 50. rokov sú v priestore tri parametre:

- trojrozmerný priestor pri riešení protiletadlovej a protiraketovej obrany, a
- trojrozmerný priestor pri riešení protiponorkovej obrany.

Tieto úlohy sú úspešne riešené v priebehu reálneho času. Jediný problém je zvýšenie rozmernosti pri prechode k ekonomickému analógu riešenia tejto úlohy. Pretože priestor parametrov v tomto prípade zahŕňa celú nomenklatúru produkcie, ktorá je zohľadnená v bilančnom modeli.

No na druhú stranu máme k dispozícii superpočítače a tiež čas, pretože plán na ďalšiu päťročnicu nemusí byť predložený hneď zajtra. Aby sme ho mohli posúdiť a skorigovať, stačí, ak bude predložený za rok dva. Ak budeme túto tému rozvíjať, máme čím zamestnať vedecko-výskumné ústavy, a fakulty aplikovanej matematiky a procesov riadenia. Pretože toto už nie je vec, ktorú by mal riešiť jedinec, keďže konečným výstupom musí byť *štátny štandard algoritmov zhromažďovania a spracovávaní ekonomických údajov* orientovaný na riešenie úlohy zaistenia ekonomickej bezpečnosti v širokom zmysle, teda s prihliadnutím na biosféricko-ekologické, demografické a čisto ekonomické aspekty.

Pritom treba podotknúť takú skutočnosť, že bilančné modely sú všestranné. V akom zmysle všestranné?

— Môžete do nich zahrnúť spotrebu aj obnovu prírodných zdrojov,

— môžete posudzovať reprodukciu populácie ako jedno z odvetví.

Takže samozrejme podľa toho, čo chcete získať na výstupe, vytvoríte funkčnú algoritmiku. Od vás sa žiada len jediné, aby ste zabezpečili jej metrologickú konzistenciu. Toho možno dosiahnuť na základe súvzťažnosti finančného systému s energetickým potenciálom (*ktorý vkladáte do ekonomiky*) a prezentáciou medziodvetvového a medziregionálneho obratu produkcie v bilančných modeloch — ako procesu energetickej výmeny.

Ničmenej, zostáva nám tu ešte jedna otázka. *Predvídateľnosť vedecko-technického pokroku* a jeho zohľadnenie pri plánovaní. Začnime najprv všeobecnými otázkami. Ako sa prejavuje vedecko-technický pokrok vo vzťahu k ekonomike?

— Rastom energetickej zabezpečenosti výroby,

— rastom koeficientu účinnosti,

— vznikom všelijakých nových technológií,

— výrobou rôznych produktov,

— objavením sa nových produktov.

Akýkoľvek nový produkt môže vzniknúť až po tom, keď sa ukáže, že je ekonomicky výhodnejší než existujúci produkt. V akom zmysle výhodnejší?

Jeho výrobná cena musí byť nižšia, ako výrobná cena jeho analógov. To znamená, že musí vyhrať v konkurenčnom boji so svojimi analógmi podľa kritérií efektivita/cena. Musí nejakým spôsobom uspokojovať ľudské potreby aspoň na rovnakej úrovni ako jeho analógy, ale jeho výroba musí byť lacnejšia. Prípadne musí tie analógy pri rovnakej výrobnej cene prevyšovať svojimi spotrebiteľskými kvalitami, takže všetko sa to dá opäť popísať terminológiou energetickej spotreby.

Druhá otázka je spojená s tým: A čo očakávate od plánu?

Defekt sovietskeho systému plánovania spočíval v tom, že plán na jednej strane zadával presné hodnoty toho, čo je treba získať na výstupe, avšak súťaž bola orientovaná na prekročenie plánu. No a teraz sa vráťme k našim rovniciam. Čo znamená prekonať plán v jednom odvetví? Znamená to, že toto odvetvie spotrebuje viac produkcie vyrábanej ostatnými odvetviami. A ak nie je dodávateľom konečného produktu, ale len dodávateľom medziproduktov do ďalších odvetví, tak sa musíme pýtať: Budú ostatné odvetvia a spotrebiteľia jeho produkcie schopní spracovať to, čo im takto hodlá dodať?

Čiže znova tu vzniká problém rozpadu ekonomických väzieb v dôsledku vzniku rôznych disproporcií v národnom hospodárstve. Sovietsky systém bol v tomto smere od samého začiatku nedokonalý. Preto občas dochádzalo k takým veciam, že podľa evidencie bol závod už vybudovaný, no v realite ešte nebol dokončený ani nultý cyklus.

Druhá otázka sa týka toho, že ak plánujeme takým spôsobom, že plán je napätý, tak národné hospodárstvo ho môže prekonať len tak, že ho preskočí ako svoj rekord. To znamená, že ak je plán napätý (*a tým skôr ak je preťažený*), tak nemá žiadne rezervy stability pre prípad, že niekto niečo nestihne splniť. To znova povedie k rozpadu hospodárskych väzieb a k nesplneniu plánu ako celku. Takže to vyzerá tak, že (*od samého začiatku*) plán nesmie byť v žiadnom prípade napätý. Musí oznamovať spodnú hranicu výroby, pod ktorú nesmie klesnúť v ani jednom odvetví, v ani jednom z regiónov, podľa toho, či ide o plán na základe medziodvetvovej alebo medziregionálnej bilancie. Plán teda musí udávať svoj spodný prah plnenia.

Pri dlhodobom plánovaní môžeme pri tomto prístupe úplne ignorovať vedecko-technický pokrok. Prečo? Pretože môžeme vyhlásiť, že nás nezaujímajú konkrétne technológie budúcnosti. Zaujímá nás len to, čo zaručene dokážeme vyprodukovať s existujúcimi technológiami a najneskôr k určenému dátumu. Minimálne na takej a takej úrovni, ktorá nám umožní uspokojiť potreby spoločnosti. Ak sa uskutoční vedecko-technologický pokrok, potom uspokojíme tieto potreby ešte skôr, prípadne vo vyššej kvalite, v určenej lehote.

Ak ale prebieha vedecko-technologický pokrok, mení sa celá množina koeficientov v tejto našej matici rovníc, či tabuľke popisujúcej výrobu. Znamená to, že *štruktúra platieb* funkčne podmienených nákladov každého z podnikov a každého odvetvia musia disponovať určitou *rezervou stability* vo vzťahu k výkyvom cien a všetkému ostatnému. Čo pred nás stavia otázku cieľavedomej tvorby *účtovnej osnovy v účtovníctve*, — ako *nástroja riadenia makroekonomiky*. Realita je však taká, že touto témou sa ešte nikto nezaoberal, hoci *účtovná osnova v účtovníctve* existuje už mnoho desaťročí.

Avšak v závislosti na tom, akú štruktúru *funkčne podmienených nákladov podnikov* určuje účtovná osnova a ako legislatíva v *oblasti hospodárskej a finančnej činnosti* reguluje prevody v rámci tejto štruktúry, tak spoločnosť sa môže buď rozvíjať, alebo degradovať. A **pokiaľ má ekonomika určitú rezervu svojej stability, tak udržiavanie garantovanej finančnej stability odvetvia (ktorá umožňuje vyrábať všetko, čo je potrebné) sa zabezpečuje prostriedkami daňovo-dotačného mechanizmu, a tiež nastavením niektorých základných cien a sadzieb štátom na fixnú úroveň.** Jedná sa o tie ceny, ktorých zmena by priviedla k výraznej zmene všetkých ostatných cien.

Čo možno zaradiť medzi takéto *základné ceny*? Cena energií a prvotných energetických nosičov, vrátane tranzitných sadzieb a ešte určitého množstva sadzieb. Ak sa toto normuje štátom, tak potom všetko ostatné môže byť regulované trhovým mechanizmom. Štát si však musí zachovať právo regulovať hranice rentability výroby v odvetviach a regiónoch skrze rozdeľovanie dotácií, subvencií a tiež obmieňaním daňových sadzieb. Prečo? Pretože, ak sa ceny všetkého na trhu budú tvoriť živelne, potom niektoré nevyhnutné výrobné objemy sa môžu stať nerealizovateľnými. Pretože čím viac sa spoločnosť približuje k uspokojovaniu svojich potrieb, tým nižšie musí padať cena príslušného druhu produkcie. Lebo **na úrovni makroekonomiky — cena je indikátorom nedostatku produkcie vo vzťahu k voľnej spotrebe.**

V podstate sa ekonomika týmto smerom aj rozvíja. No tvrdiť (ako to robili marxisti), že peniaze zmiznú, by nebolo správne z toho jednoduchého dôvodu, že kreditno-finančný systém je nástrojom bezštruktúrneho makroekonomického riadenia. Navyše je tiež nástrojom štatistickej evidencie a analýzy toho, čo v ekonomike prebieha z hľadiska dlhších historických časových intervalov s podmienkou, že financie sú viazané na energetický potenciál a nie na zlato, alebo niečo podobné. A už vôbec nie ako dnes, keď dolár je hodnota sama o sebe, no odkiaľ sa berie a akým spôsobom, už nie je témou, o ktorej by bolo možné diskutovať. O tom, že ekonomika sa naozaj rozvíja týmto smerom, svedčí aj taká skutočnosť, že vo Švajčiarsku sa začalo diskutovať o *nepodmienenom príjme*, teda o určitej základnej finančnej sume, ktorú by každý švajčiarsky občan získaval bez ohľadu na to, či pracuje alebo nie, či je zdravý alebo invalid. Skrátka aby ju dostával a mohol použiť podľa vlastného uváženia. To znamená, že sa predpokladá, že *tvorivý potenciál a jeho uplatnenie je subjektívnou ľudskou potrebou*. A tak aj keď by ľudia dostávali tento *garantovaný nepodmienený príjem*, tak by aj naďalej so záujmom pracovali a uplatňovali svoj tvorivý potenciál, a to samozrejme aj v ekonomickej oblasti.

Toto všetko si ale žiada iné ekonomické teórie. To, o čom som hovoril, nie sú ani základy. Sú to len predpoklady a princípy, ktoré musia byť rozvinuté do ekonomických teórií. Ak by sme sa teda spýtali, kedy vlastne mali byť tieto teórie rozvinuté, tak Stalin ešte v roku 1952 vo svojej práci *„Ekonomické problémy socializmu v ZSSR“* priamo vyzýval na vytvorenie novej ekonomickej teórie, ktorá by adekvátne zodpovedala potrebám socialistickej výstavby v našej krajine a prechodu ku komunizmu. Teda k plnému a garantovanému uspokojovaniu demograficky podmienených potrieb v harmónii s prírodou. Ľudia si myslia, že Stalin bol despota, tyran, nedoštudovaný kňaz, ale ak trochu popremýšľame, tak následná prax ukazuje, že bol jedným z najmúdrejších a najlepších ľudí svojej doby, ktorého vnímanie a chápanie sveta predbehlo intelektuálny rozvoj spoločnosti o 100-150 rokov.

A keďže sa tejto úlohy nechopili vtedy, musíme sa tým začať zaoberať teraz, pretože ako svojho času povedal Kristus: *„Pokolenie zlé a nemravné znamená hľadá, ale znamenie mu nebude dané, len znamenie Jonášovo.“*

Znamenie proroka Jonáša! Prorok Jonáš si zmyslel, že je múdrejší než Najvyšší a nemusí (*tak ako Bohu sľúbil*) podniknúť cestu do Ninive (*hlavného mesta vtedajšej Asýrie*), aby tamojších ľudí varoval. Potom ho však pohltila veľká ryba, a on v nej strávil nejaký čas. Keď napokon Jonáš prišiel k rozumu a pomodlil sa, veľká ryba dostala pokyn, aby ho vyplula na breh. Keď sa Jonáš spamätal, vybral sa do Ninive. Obyvatelia Ninive pochopili jeho varovanie, tiež sa spamätali a Asýria ešte nejaký čas existovala. Keď príklad Jonášovej osobnosti rozšírime na celé ľudstvo, tak toto ľudstvo, ktoré sa podriadilo biblickému projektu svojho zotročenia „v mene boha“, vstúpilo do konfliktu s Najvyšším. Dôsledkom tohto konfliktu je globálna biosférická, sociálna a ekologická kríza, ktorej ďalší rozvoj zaručene zahubí súčasnú civilizáciu. Alternatíva k tejto samovražde existuje len jediná — spamätať sa a prísť k rozumu. Biblickému projektu globalizácie musíme postaviť alternatívny projekt globalizácie, ktorý by prebiehal v súlade s božím Zámerom a zabezpečil jak ďalší rozvoj ľudstva, tak aj stabilitu biosféry. Pri realizácii tohto projektu (*či chcete alebo nie*) bude potrebné vytvoriť alternatívne sociologicko-ekonomické teórie, ktoré sa budú musieť opierať o 6 kategórií objektívnych zákonitostí, o ktorých som už hovoril minule, a ktorým je podriadený život ľudskej spoločnosti a ktoré musia byť z hľadiska riadenia konzistentné. Žiť bude nutné v súlade s nimi.

No ak si niekto myslí, že je možné nerobiť nič a všetko sa vyrieši samo — je to jeho právo, ale potom sa nepýtajte na dôvody, prečo sa vám v živote nedarí, prečo nemáte šťastie, prečo niečo nie je tak ako by malo byť, alebo prečo ste v ohrození života. Na ľudí sa ponášajúci „banderlogovia“ nemajú právo na existenciu, pretože na planéte iba parazitujú. Krajina sa musí stať planétou Ľudí a prestať byť planétou opíc.

Tak to by bolo v podstate všetko.